

**Handleiding aanvraag en verantwoording
Zwerfafvalvergoeding**

**Systematiek Resterende Zwerfafvalvergoeding
2023 - 2024**

Inhoud

1. Achtergrond	5
1.1 Inleiding	5
1.2 Betrokken partijen	5
2. Voorwaarden Zwerfafvalvergoeding	6
3. Hoogte van de vergoeding	7
4. Zwerfafvalvergoeding aanvragen	8
4.1 Indienen aanvraag 2023-2024	8
4.2 Bestedingscategorieën	8
4.3 Beoordeling aanvraag	9
4.4 Uitkeren voorschot	9
5. Zwerfafvalvergoeding verantwoorden	10
5.2 Beoordelen verantwoording	10
5.3 Toelichting bestedingsactiviteiten	11

1. Achtergrond

1.1 Inleiding

In de Raamovereenkomst verpakkingen was afgesproken dat er in de periode 2013 tot en met 2022 jaarlijks € 20 miljoen ter beschikking wordt gesteld aan gemeenten voor de extra preventie en extra aanpak van zwerfafval. De hiervoor beschikbare budgetten over de genoemde periode zijn door gemeenten niet volledig benut.

Het totaal resterende budget uit deze Zwerfafvalvergoeding (ruim 11 miljoen euro) is eenmalig alsnog beschikbaar gesteld aan gemeenten voor de vergoeding van extra inzet ter preventie en aanpak van zwerfafval in 2023 en 2024. Gemeenten met een goedgekeurd jaarplan komen in aanmerking voor vergoeding, welke wordt verdeeld naar rato van het aantal inwoners per gemeente. Alle gemeenten kunnen aanspraak maken op dit budget, ook de gemeenten die in de vorige perioden wel hun volledig budget benut hadden. De maximale vergoeding per inwoner bedraagt € 0,91.

1.2 Betrokken partijen

Binnen de systematiek van de uitkering van de Zwerfafvalvergoeding hebben de volgende partijen een rol:

- Gemeenten: verantwoordelijk voor het uitvoeren van extra zwerfafvalactiviteiten, het indienen van een jaarplan zwerfafval 2023/2024, het afleggen van verantwoording.
- Verpact of haar uitvoeringsorganisatie Nederland Schoon: verantwoordelijk voor zowel de inhoudelijke als beleidsmatige vraagstukken en de beoordeling van gemeentepannen met betrekking tot de uitgaven van de Zwerfafvalvergoeding.
- Verpact of haar uitvoeringsorganisatie Nedvang: verantwoordelijk voor het proces rondom financiële controle en de vaststelling van de Zwerfafvalvergoeding.
- Verpact: verantwoordelijk voor financiering en betaling van de vastgestelde Zwerfafvalvergoeding. VNG, ondersteund door NVRD: vertegenwoordiger gemeenten in de Ketenoevereenkomst [2020-2029](#).
- Platform Ketenoimalisatie (PKO): Het PKO monitort en evalueert de afspraken van de Ketenoevereenkomst, past periodiek de bijlagen van de overeenkomst aan en stelt het Uitvoerings- en monitoringprotocol (UMP) vast. Besluiten van het PKO zijn bindend voor Verpact, VNG en individuele gemeenten.

2. Voorwaarden Zwerfafvalvergoeding

Iedere Nederlandse gemeente kwam in aanmerking voor een vergoeding voor de extra inzet ter preventie en aanpak van zwerfafval. Een gemeente kon deze Zwerfafvalvergoeding aanvragen indien aan de volgende voorwaarden voldaan is:

- Er is sprake van extra aanpak van zwerfafval. De reguliere aanpak van zwerfafval wordt niet vergoed.
- De aanvraag heeft betrekking op activiteiten die passen binnen de bestedingscategorieën, zie paragraaf 4.2.
De aangevraagde activiteiten vinden plaats in de periode 1 januari 2023 t/m 31 december 2024. Ook activiteiten die reeds in de periode 1 januari 2023 tot 30 november 2023 zijn uitgevoerd kunnen worden opgenomen in het jaarplan. Activiteiten uitgevoerd voor 1 januari 2023 of na 31 december 2024 komen aldus niet voor vergoeding in aanmerking.
- De vragenlijst Beleid & Beheer van Nederland Schoon is vóór 1 december 2023 ingevuld, zie paragraaf 4.1.
De verantwoording van de uitgaven wordt vóór 1 april 2025 via WasteTool ingediend, zie paragraaf 5.1.

Indien de Zwerfafvalvergoeding niet volledig ingezet wordt door gemeenten, komt het resterende budget vrij te vallen. Dit budget komt toe aan Verpact om te worden ingezet voor zwerfafvalactiviteiten.

Overzicht van de vergoedingen:

Jaar	Jaarplan	Indienen jaarplan	Indienen verantwoording	Vrijval niet besteed deel aan AFV
2023 & 2024	2023 & 2024	1 okt. 2023 – 30 nov. 2023	1 jan 2025 – 1 april 2025	aug. 2025

3. Hoogte van de Zwerfafvalvergoeding

Een gemeente kan aanspraak maken op een Zwerfafvalvergoeding. De hoogte is gelijk aan de verdeelsleutel uit de eerdere handleiding Zwerfafvalvergoeding: maximaal 20 miljoen euro, verdeeld op basis van het aantal inwoners per gemeente. De peildatum voor deze laatste uitvoeringsperiode was 1 januari 2022 en de maximale vergoeding per inwoner is € 0,91.

De toegekende vergoeding is nooit meer dan de hoogte van de ingediende aanvraag.

Onderstaand zijn 2 voorbeelden uitgeschreven:

Voorbeeld 1: Stel gemeente A had op 1 januari 2022 35.000 inwoners. Gemeente A kon dan een aanvraag indienen van maximaal €39.900 (€1,14 x 35.000). Gemeente A dient op 12 november 2023 een aanvraag in, met een hoogte van € 27.500. Deze aanvraag wordt goedgekeurd op 3 januari 2024. Het budget van € 12.400 (€39.900 - € 27.500) kon gemeente A niet meer benutten/ geen aanspraak op maken.

Voorbeeld 2: Stel gemeente B had op 1 januari 2022 35.000 inwoners. Gemeente B kon dan een aanvraag indienen van maximaal €39.900 (€1,14 x 35.000). Door landelijke overtekening van het definitieve beschikbare budget wordt de maximale vergoeding per inwoner verlaagd naar € 1,00. Gemeente B kon nu maximaal aanspraak maken op € 35.000. Na goedkeuring van het plan ontvangt Gemeente B een voorschot van € 35.000 en hoeft niet haar ingediende jaarplan te wijzigen. Wel dient gemeente B bij het indienen van de verantwoording rekening te houden dat haar maximale budget € 35.000 is, € 5.000 lager dan haar ingediende jaarplan. Alleen uitgevoerde activiteiten dienen verantwoord te worden.

4. Zwerfafvalvergoeding aanvragen

4.1 Indienen aanvraag 2023-2024

- De gemeente kon via WasteTool van 1 oktober 2023 tot en met 30 november 2023 een aanvraag indienen. Aanvragen die na 30 november 2023 worden ingediend, worden niet in behandeling genomen.
- Het jaarplan betreft een invulformulier dat beschikbaar is gesteld via de digitale omgeving van WasteTool, het online monitoringsprogramma van Verpact.
- Het jaarplan bestaat uit een algemene omschrijving van de extra zwerfafvalaanpak in 2023 en 2024, het verwachte resultaat en een korte omschrijving van de geplande activiteiten. Elke activiteit moet aan een bestedingscategorie worden gekoppeld.
- Het voorschot wordt in één keer verstrekt en bepaald op basis van het aangevraagde budget van de gemeente. Het voorschot kan nooit het budget waar de gemeente maximaal aanspraak op kan maken overstijgen.
- Eind 2023 is het definitieve beschikbare budget bepaald en bij overtekening (peildatum 1 december 2023) ten opzichte van het definitieve beschikbare budget is het maximale bedrag per inwoner naar rato verlaagd.

4.2 Bestedingscategorieën

In het jaarplan geeft de gemeente aan op welke van de 8 bestedingscategorieën de activiteit gericht is. De onderstaande voorbeelden zijn illustratief en niet uitputtend.

Categorie 1: gedragsbeïnvloeding

- Investeren in lokale uitingen/voorzieningen die gedrag beïnvloeden.
- Zichtbaar schoonmaken.
- Aansluiten bij bestaande communicatie campagnes.

Categorie 2: participatie

- Betrekken van burgers en stakeholders (zoals winkeliers, scholen en sportverenigingen).
- Educatie (onder meer lespakket basisscholen).
- Ondersteunen opschoonactiviteiten, Landelijke Opschoondag.
- Signaleringsfunctie zwerfafval optimaliseren.
- Zwerfafvalactiviteiten bij maatschappelijke organisaties, (basis)scholen en sportverenigingen, gericht

op het belonen van inzamelacties en het opruimen van zwerfafval.

Categorie 3: slimmere voorzieningen/middelen

- Investeren in slimmere afvalbakken.
- Afvalbakken/afvaleilanden voorzien van communicatie.
- Investeren in slimmer veeg- en zuigmaterieel.
- Optimaliseren gedragseffecten huidige voorzieningen (bv met geluid of licht).

Categorie 4: prikkels ter beïnvloeding

- Inzet extra handhavingscapaciteit.
- Beloningsprikkels ter beïnvloeding goed gedrag.

Categorie 5: slimmer beheer/opleidingen

- Invoeren beeld-/resultaatgericht werken (bv CROW-methode).
- Optimaliseren ledigingsmoment afvalbakken.
- Monitoring en kwaliteitsborging.
- Betere afstemming met andere activiteiten in de openbare ruimte.
- Slimmer beheer t.a.v. hotspots (slimmere signalering en maatwerkoplossingen).

Categorie 6: investeren in inrichting opdat zwerfafval wordt voorkomen

- Aanpassingen in de openbare ruimte met het oog op zwerfafvalgevoeligheid en reinigbaarheid.

Categorie 7: overig

Categorie 8: monitoring

- Monitoring uitvoeren op zwerfafval.
- Monitoringspartijen inhuren om zwerfafval te monitoren
- Adviesrapporten en beleidsplannen opstellen aan de hand van de monitoring van zwerfafval.
- Winkelgebieden Scan (de schoonscore geeft voor elk winkelgebied aan waar de verbeteringskansen liggen).
- Uitgebreide effectmeting gemeente (door periodieke metingen worden lokale effecten en resultaten van ingezette interventies in kaart gebracht).
- Benchmark Schoon (gedetailleerd inzicht in prestaties in het beheer en onderhoud van de openbare ruimte).

4.3 Beoordeling aanvraag

- Een ingediend plan wordt inhoudelijk beoordeeld. Er wordt gekeken of de invulling van de zwerfafvalaanpak door de gemeente binnen de bestedingscategorieën valt. De activiteiten dienen bij te dragen aan het voorkomen en/of verminderen van zwerfafval in de openbare ruimte.
- Binnen 8 weken na ontvangst verneemt de gemeente of het ingediende jaarplan zwerfafval toereikend is en of het inhoudelijk en financieel goedgekeurd kan worden.

4.4 Uitkeren voorschot

- Op basis van een tijdig ingediend en goedgekeurd jaarplan zwerfafval en de vragenlijst Beleid & Beheer van Nederland Schoon, ontving de gemeente een voorschot. Het voorschot is in één keer uitgekeerd. Het betaalvoorstel is in te zien in WasteTool onder vergoedingen.

5. Zwerfafvalvergoeding verantwoorden

5.1 Indienen verantwoording

- De gemeente wordt geacht vóór 1 april 2025 de verantwoording van zwerfafvalactiviteiten via WasteTool in te dienen. De verantwoording heeft betrekking op de uitgevoerde aanpak van zwerfafval door de gemeente.
- De verantwoording bevat een inhoudelijke en een financiële component. Om een beeld te krijgen van de zwerfafvalaanpak, dient een omschrijving van de daadwerkelijke uitgevoerde extra activiteiten en het effect van de genomen activiteiten te worden gerapporteerd.
- In de inhoudelijke verantwoording wordt gevraagd naar de uitvoering van de projecten en de registratie van beleid & beheer.
- In de financiële verantwoording wordt dezelfde indeling als de begroting toegepast en worden verschillen tussen begroting en realisatie toegelicht. Door het toevoegen van een uitdraai van de projectadministratie/overzicht van de uitgaven (grootboek) en een upload van ten minste 15 kopieën¹ van de hoogste facturen van het bestede bedrag, dienen de activiteiten, bestedingen en inzet financieel te worden onderbouwd. Ook de eigen extra inzet dient financieel onderbouwd te worden door opname van de uren in de projectadministratie op basis van werkelijk geautoriseerde tijdsbesteding en een berekening van de tarieven op basis van de werkelijke directe kosten.
- De gemeente heeft de mogelijkheid af te wijken van het ingediende jaarplan. De uitvoering en activiteiten dienen wel te passen binnen de bestedingscategorieën mogen het aangevraagde totaalbudget niet overschrijden.
- De verantwoording van een gemeente (met en zonder een voorschot op de Zwerfafvalvergoeding) wordt alleen in behandeling genomen als de verantwoording over het afgeronde jaar vóór 1 april 2025 is ingediend via WasteTool.
- Bij niet, te laat of onvolledig indienen van een verantwoording wordt de verantwoording niet in behandeling genomen. Het voorschot wordt dan teruggevorderd.

5.2 Beoordelen verantwoording

- a) De verantwoording van het jaarplan van de gemeente wordt door Verpact of haar uitvoeringsorganisatie(s) beoordeeld vóór 1 juli 2025.
- b) De verantwoording moet voldoen aan de volgende criteria:
 - De activiteiten passen binnen de extra aanpak van zwerfafval.
 - De financiële onderbouwing van de gemeente sluit aan op de bestedingscategorieën.
 - De registratie van beleid en beheer is afgerond.
- c) De ingediende verantwoording van de gemeente wordt goedgekeurd of afgekeurd, in dat laatste geval ontvangt de gemeente het verzoek tot aanpassing indien de ingediende verantwoording onvolledig of onjuist is.
- d) De gemeente voegt de gevraagde aanvulling of toelichting uit punt c toe via WasteTool en dient deze nogmaals in vóór 1 augustus 2025.
- e) De gemeente verneemt vóór 1 oktober 2025 of de verantwoording toereikend is en de Zwerfafvalvergoeding is vastgesteld.
- f) Indien uit de verantwoording van de gemeente onvoldoende de extra aanpak van zwerfafval blijkt in relatie tot de bestedingscategorieën of de verantwoording na verzoek tot aanpassing onvolledig/onjuist blijft, ontvangt de gemeente geen Zwerfafvalvergoeding en worden eventuele voorschotten teruggevorderd of verrekend met toekomstige betalingen.

¹ Wanneer er minder dan 15 facturen beschikbaar zijn, dan dienen alle facturen geüpload te worden.

- g) Bij twijfel over de verantwoording behoudt Verpact het recht om aanvullende informatie op te vragen of een controle te laten uitvoeren door een door Verpact aangewezen accountant. Om aanspraak te maken op de Zwerfafvalvergoeding dient de gemeente hieraan mee te werken.
- h) De gemeente ontvangt uiterlijk in december 2025 de eindafrekening. Deze staat in WasteTool. De eindafrekening bevat de definitief vastgestelde Zwerfafvalvergoeding over 2023 en 2024. Eventuele verrekening vindt plaats via de reguliere vergoedingsystematiek.

5.3 Toelichting bestedingsactiviteiten

Gemeenten besteden veel geld aan het regulier schoonhouden van hun openbare ruimte. De hoofdgedachte van de Zwerfafvalvergoeding is dat door de extra aanpak minder zwerfafval ontstaat en de omgeving daadwerkelijk schoner blijft. Hiervoor zijn bestedingscategorieën opgesteld. Onder 'extra' aanpak worden zwerfafvalactiviteiten verstaan die buiten de reguliere werkzaamheden vallen en plaatsvinden in de periode 1 januari 2023 tot en met 31 december 2024. Om in aanmerking te komen voor de Zwerfafvalvergoeding moet dan ook sprake zijn van extra inspanningen voor preventie, aanpak van zwerfafval en monitoring.

De inzet van eigen uren (projectmatig van beleid tot uitvoering) komt ook voor vergoeding in aanmerking mits deze inzet betrekking heeft op de extra aanpak van zwerfafval en de ureninzet achteraf afdoende kan worden onderbouwd op basis van geautoriseerde tijdsregistratie. De inzet voor regulier werk komt niet in aanmerking voor vergoeding. Indien een extra aanpak succesvol blijkt in 2023, kan een gemeente deze activiteit ook als activiteit oppakken in 2024 en blijft het recht op de vergoeding behouden. Uitgangspunt in deze is dat de activiteit steeds geëvalueerd wordt en wordt bijgestuurd op basis van de ervaringen.

Voor benutting van de Zwerfafvalvergoeding dient de gemeente aan iedere activiteit één van de beschreven bestedingscategorieën uit paragraaf 4.2 te koppelen en zorg te dragen voor terugkoppeling van resultaten.

Meer informatie

Met vragen over het proces, de handleiding of het gebruik van WasteTool kunt u contact opnemen met Verpact via wastetool@verpact.nl of 085-4012660.